

Systematische sleutel voor de Nederlandse soorten van het genus *Rubus* L.

Bram (A.) van de Beek (Pettenbos 8, 3904 BN Veenendaal; e-mail: beekavd@xs4all.nl)

Systematische sleutel voor de Nederlandse soorten van het genus *Rubus* L.

Determinatiesleutel voor alle in deze aflevering van *Gorteria* door Van de Beek en de zijnen onderscheiden Nederlandse bramensoorten (*Rubus* L. subg. *Rubus*)¹ en van de soorten uit de andere subgenera van het genus *Rubus*. De Romeinse cijfers verwijzen naar de deelsleutels van de infragenerische taxa in het tweede deel van deze sleutel.

Systematic key for the Dutch species of the genus *Rubus* L.

Identification key for all Dutch bramble species (*Rubus* L. subg. *Rubus*) that are recognised to occur in the Netherlands by Van de Beek and collaborators in this issue of *Gorteria*¹, as well as for the species of the other subgenera of the genus *Rubus*. Roman numerals used in the main key refer to subkeys for infrageneric taxa in the second section of this systematic key.

Beschrijvingen en foto's van de Nederlandse bramen en ook verdere relevante informatie zijn te vinden op: www.rubus-nederland.nl. Ook aanvullingen en correcties op de checklist zullen daarop worden vermeld.

Belangrijke kenmerken voor de determinatie van bramen zijn de beharing, bestekeling, het al dan niet aanwezig zijn van klieren en de lengte en het aantal daarvan, bladrand, de vorm van het middelste blaadje van het samengestelde blad (het 'topblaadje') en de bloemkenmerken. Bij beschrijvingen van bramen worden sommige termen gebruikt welke buiten de bramenwereld niet of weinig bekend zijn of een specifieke betekenis hebben. Daarom lichten we deze termen hier toe:

Bladloot

Bramen hebben twee soorten takken. Het eerste jaar groeit een tak met alleen bladen (de bladloot), die het tweede jaar bloeiwijzen krijgt en daarna afsterft. In datzelfde jaar groeien de nieuwe bladloten, die het volgende jaar weer bloeien.

Stekels

- Stekels gebogen: de stekel heeft in zijaanzicht ongeveer de vorm van een zeis.
- Stekels krom (of gekromd): de stekel heeft in zijaanzicht ongeveer de vorm van een sikkel.
- Stekels haakvormig: de stekel is zeer sterk gekromd.

Bloeiwijze

- Bloeiwijze piramidaal: de bloeiwijze is naar boven duidelijk versmald.
- Bloeiwijze cilindrisch: de bloeiwijze is naar boven niet of nauwelijks versmald.

- Bloeiwijze breed, afgerond: de verticale omtrek van de bloeiwijze nadert die van een halve cirkel.
- Bloeiwijze trosvormig: de zijtakken zijn ongedeeld.
- Bloeiwijze samengesteld trosvormig: de deling van de hoofdas heeft het primaat over die van de zijtakken.
- Bloeiwijze pluimvormig: de deling van de zijtakken heeft het primaat over die van de hoofdas.

Bijvoorbeeld: bij een bloeiwijze met zeven bloemen heeft:

- een pluimvormige bloeiwijze een eindbloem en twee gedeelde zijtakjes met elk drie bloemen, en
- een samengesteld trosvormige bloeiwijze onder de topbloem twee losse bloemsteeltjes aan de hoofdas en twee gedeelde zijtakken (met elk twee bloemen).

Haren

Waar wordt gesproken over ‘haren’ zonder verdere aanduiding worden enkelvoudige haren bedoeld.

- 1 Vrucht helderrood, oranje of geelachtig → 2
 - Vrucht zwart of vrijwel zwart rood, glanzend, of blauw berijpt → 4 (subgenus *Rubus*)
- 2 Stengels kruidachtig, eenjarig: **subgenus Cylactis I**
 - Stengels houtig, overblijvend, het ene jaar met bladen het tweede jaar bloeiend → 3
- 3 Bloemen groot, paarsrood: **subgenus Batothamnus III**
 - Bloemen klein, wit of zeer bleek roze: **subgenus Idaeobatus II**
- 4 Onderste zijblaadjes gewoonlijk duidelijk (>2 mm) gesteeld; bladloot meestal niet berijpt, indien berijpt dan de onderste zijblaadjes in elk geval duidelijk gesteeld; steunblaadjes vaak draadvormig of lijnvormig, soms (lijn-)lancetvormig; bladloot rechtopstaand, boogvormig of neerliggend → 5 (sectie *Rubus*)
 - Onderste zijblaadjes zittend of zeer kort (<2 mm) gesteeld; bladloot berijpt; steunblaadjes gewoonlijk (lijn-)lancetvormig; bladloot meestal neerliggend; bladen vaak gerimpeld of geplooid; bloeiwijze dikwijls min of meer tuilvormig of onregelmatig gebouwd; kelkslippen gewoonlijk afstaand tot opgericht; meeldraden gewoonlijk ongeveer even lang als tot weinig langer dan de stijlen → 27
- 5 Stengels min of meer rechtopstaand, aan de top gewoonlijk niet wortelend in de herfst; bladen in de herfst of vroege winter afvallend; kelkslippen groen (zelden grijsgroen) met scherp afgescheiden witte rand; bloeiwijze meestal (samengesteld) trosvormig → 6 (subsectie *Rubus*)
 - Stengels boogvormig, klimmend of neerliggend, in de herfst aan de top wortelend; bladen gewoonlijk in de late winter of het vroege voorjaar van het volgende jaar afvallend; kelkslippen gewoonlijk grijsachtig, met onduidelijk afgescheiden rand; bloeiwijze meestal pluimvormig → 10 (subsectie *Appendiculati* Genev.)
- 6 Bloeiwijze rijk bezet met gesteelde klieren: **serie Alleghenienses VI**
 - Bloeiwijze klierloos of met een heel enkele gesteelde klier op de bloemsteeltjes → 7

- 7 Topblaadje smal eirond tot elliptisch, zeer lang toegespitst; stengels vrijwel onbestekeld (stekels 1–5 per internodium, maximaal tot 3 mm lang); topblaadje smal eirond tot elliptisch, zeer lang toegespitst: **serie Canadenses V**
- Topblaadje niet extreem lang toegespitst en de bladloot gewoonlijk rijker bestekeld → 8
- 8 Stekels kegel- of priemvormig: **serie Suberecti IV**
- Stekels afgeplat met brede voet → 9
- 9 Stengel (vrijwel) kaal, (vrijwel) rechtopstaand, onvertakt; bloeiwijze duidelijk trosvormig; meeldraden vaak korter tot weinig (tot ± 1 mm) langer dan de stijlen: **serie Rubus VII**
- Stengel kaal of behaard, vaak later in de zomer met overhangende top, dikwijls vertakt; bloeiwijze samengesteld trosvormig of soms licht pluimvormig; meeldraden langer dan de stijlen: **serie Semisuberecti VIII**
- 10 Bladloot met min of meer gelijkvormige stekels, klierloos of bij uitzondering met een heel enkele gesteelde klier → 11
- Bladloot met grote stekels en daartussen kleine stekels, al dan niet met overgangen verbonden, zwak tot rijk beklierd → 20
- 11 Alle bladen aan de onderzijde witviltig; bloeiwijze klierloos of bij uitzondering met een heel enkele klierstekel → 12
- Bladen aan de bladloot aan de onderzijde groen of heel licht grijsviltig, in de bloeiwijze de bovenste bladen aan de onderzijde groen of grijsviltig; bloeiwijze al dan niet beklierd → 13
- 12 Bladloot sterk blauw berijpt, kaal of met dunne aanliggende sterbehaving; blaadjes klein (topblaadje 4–9 cm lang), stevig tot haast leerachtig; bloeiwijze dichtviltig, zonder of met weinig langere afstaande haren; bloemkroon gewoonlijk helder roze: **serie Gypsocaulon IX**
- Bladloot gewoonlijk niet of weinig berijpt, zelden sterker berijpt en dan meestal met (vrij) dichte al dan niet stervormige beharing; blaadjes meestal middelmatig tot groot (topblaadje (6–)7–14 cm lang), gewoonlijk slap; bloeiwijze meestal met lange afstaande beharing; bloemkroon wit tot helder roze: **serie Candicantes X**
- 13 Fors bestekelde planten met boogvormige bladloot; bladen alle 5-tallig; bloeiwijze gewoonlijk klierloos of met verspreide gesteelde klieren, zelden iets rijker beklierd; bovenste bladen vooral op zonnige plaatsen vaak aan de onderzijde iets of duidelijk grijsviltig: **serie Hayneani XI**
- Zwak tot fors bestekelde planten; bladloot neerliggend tot boogvormig; bladen alle 5-tallig of alle of ten dele 3- of 4-tallig; bloeiwijze al dan niet met gesteelde klieren; bovenste bladen aan de onderzijde gewoonlijk groen → 14
- 14 Bladloot zonder of met zeer verspreide gesteelde klieren, in sterk contrast met de rijk en lang beklierde bloeiwijze: **serie Grandifolii XX**
- Geen sterk contrast in bekliering tussen bladloot en bloeiwijze; bloeiwijze klierloos of matig beklierd → 15
- 15 Bloeiwijze met korte, haast viltige beharing; bladloot kaal of zeer zwak behaard: **serie Egregii XII**
- Bloeiwijze met lange afstaande haren; bladloot kaal tot dicht behaard → 16
- 16 Meeldraden korter dan de stijlen; kroonbladen niet afvallend na de bloei, maar aan de bloem verdrogend; tere bosplanten: **serie Sprengeliani XVI**
- Meeldraden langer dan de stijlen of zelden even lang als deze; kroonbladen na de bloei afvallend → 17
- 17 Topblaadje breed omgekeerd eirond tot vrijwel cirkelrond, plotseling fijn toegespitst: **serie Mucronati XVII**
- Topblaadjes zeer verschillend van vorm, maar nooit breed en plotseling fijn toegespitst → 18

- 18 Bloeiwijze lang, vaak smal piramidaal met talrijke fijne stekels, tot de top doorbladerd; kroon wit of bleek roze: **serie Sylvatici XIV**
- Bloeiwijze cilindrisch, breed piramidaal of min of meer tuilvormig of trosvormig, gewoonlijk tot rond het midden bebladerd → 19
- 19 Bladen 5-tallig; planten gewoonlijk fors; bloeiwijze gewoonlijk met dichte ruige beharing, indien zwakker behaard dan klierloos: **serie Pileosi XIII**
- Bladen vaak ten dele 3- of 4-tallig; bloeiwijze met dunne afstaande beharing en gewoonlijk met gesteelde klieren: **serie Nemorenses XV**
- 20 Bladloot over een deel van de lengte met veel kleine stekels, naaldstekels en klieren die overgaan in de grote stekels en voor een ander deel met vrijwel uitsluitend grote stekels: **serie Anisacanthi XIX**
- Stekels en klieren over de hele lengte van de bladloot min of meer hetzelfde van karakter → 21
- 21 Bladloot met talrijke gesteelde klieren die via tussenvormen overgaan in de grote stekels → 22
- Bladloot althans over een deel van de lengte met verspreide klieren of met talrijke klieren en kleine stekeltjes die duidelijk afgescheiden zijn van de grote stekels → 24
- 22 Stekels op de bladloot (vrijwel) naaldvormig; bladen vaak 3-tallig, zelden 4- of 5-tallig; uitgesproken bosplanten: **serie Glandulosi XXVI**
- Grootste stekels op de bladloot met verbrede voet, afgeplat; bladen 3-, 4- of 5-tallig; meestal planten van open terreinen, hagen of bosranden, soms ook in dichte bossen → 23
- 23 Forse planten met merendeels 5-tallige, soms deels met 3-tallige bladen; kroon wit tot roze rood: **serie Hystrix XXIV**
- Tere planten met merendeels 3-tallige, soms deels met 4- of 5-tallige bladen; kroon wit of heel licht roze: **serie Ferores XXV**
- 24 Bladloot met grote stekels en daartussen talrijke gesteelde klieren en kleine stekeltjes die duidelijk afgegrensd zijn van de grote stekels: **serie Radula XXII**
- Bladloot naast de grote stekels met verspreide en tot matig talrijke kleinere stekels en klieren die onderling gewoonlijk van verschillende lengte zijn → 25
- 25 Bladloot dicht ruig behaard, beharing opvallender dan de klieren; bladen aan de onderzijde vaak met uitgesproken kamharen en soms viltig: **serie Vestiti XVIII**
- Bladloot zwak tot matig behaard, klieren opvallender dan de beharing; bladen aan de onderzijde meestal groen, zonder of met zwakke kambeeharing → 26
- 26 Topblaadje breed omgekeerd eirond tot vrijwel cirkelrond, plotseling fijn toegespitst: zie **serie Mucronati XVII**
- Topblaadje niet breed en plotseling fijn toegespitst: **serie Micantes XXI**
- 27 Vrucht sterk blauw berijpt; bladloot vrijwel steeds met dikke waslaag: **sectie Caesii XXXVI**
- Vrucht zwart of donkerrood, zwak berijpt of glanzend; bladloot berijpt of zelden onberijpt → 28
- 28 Bladloot vaak min of meer rechtopstaand, dikwijls met donker bruinpaarse stekels; vruchtbeginsels vaak dichtbehaard; bladonderzijden dikwijls viltig; topblaadje soms diep ingesneden of gedeeld: **sectie Subidaei XXXVII**
- Bladloot neerliggend tot boogvormig, vaak met donker bruinpaarse stekels; topblaadje vaak gedeeld; vrucht vaak weinig ontwikkeld: **nothosubgenus Idaeorubus XXXVIII**
 - † Bladloot neerliggend of zelden min of meer rechtopstaand, met groene, gele, lichtbruine of rode stekels; vruchtbeginsels kaal tot matig behaard; bladonderzijden al dan niet viltig; topblaadje soms gelobd, zelden diep ingesneden of gedeeld → 29 (sectie *Corylifolii* Lindl.)

- 29 Bladloot min of meer rechtopstaand tot boogvormig; bloeiwijze vrijwel trosvormig; kelk vaak groen met witte rand: **serie Suberectigeni XXIX**
- Bladloot laagboogvormig of neerliggend; bloeiwijze tros-, pluim- of tuilvormig of onregelmatig van vorm → 30
- 30 Bladloot zonder of met zeer verspreide klieren → 31
- Bladloot met (vrij) talrijke klieren → 35
- 31 Bladen aan de onderzijde met lange kamharen; bladtanding gewoonlijk vrij regelmatig; bladloot dicht behaard; topblaadje breed eirond of elliptisch tot vrijwel cirkelrond: **serie Vestitusculi XXXII**
- Bladen aan de onderzijde vrijwel kaal tot dicht behaard, soms met korte kamharen; bladloot kaal tot vrij dicht behaard → 32
- 32 Bovenste bladen aan de bovenzijde met sterharen; vooral de bovenste bladen aan de onderzijde vaak grijsviltig: **serie Subcanescentes XXVIII**
- Bladen aan de bovenzijde zonder sterharen, aan de onderzijde al dan niet viltig → 33
- 33 Bladen aan de onderzijde grijsviltig; bladloot kaal: **serie Clivicola XXVII**
- Bladen aan de onderzijde groen of indien iets grijsviltig dan de bladloot behaard → 34
- 34 Bloeiwijze met dichte afstaande beharing; bladloot gewoonlijk kantig, dikwijls behaard; kroon vaak roze: **serie Viatici XXXI**
- Bloeiwijze met losse of aanliggende beharing, of indien dichter behaard dan de bladloot teer en op doorsnede rondachtig; bladloot kaal of met enkele haren; kroon wit of heel licht roze: **serie Corylifolii XXX**
- 35 Bladloot hetzij sterk beklieerd en voorzien van kleine stekels, hetzij met zeer verspreide klieren en kleine stekels; bloeiwijze met talrijke matig lange klieren; helmhokken dicht behaard: **serie Ferociore XXXIII**
- Bladloot steeds matig tot sterk beklieerd; bloeiwijze met talrijke klieren; helmhokken kaal of zelden met een enkele haar → 36
- 36 Klieren en kleine stekels van de bladloot min of meer duidelijk afgescheiden van de grote stekels; klieren in de bloeiwijze merendeels maximaal zo lang als de doorsnede van de bloemsteeltjes: **serie Subradula XXXIV**
- Klieren en kleine stekels van de bladloot door geleidelijke overgangen verbonden met de grote stekels; een groot deel van de klieren in de bloeiwijze langer dan de doorsnede van de steeltjes: **serie Hystricopses XXXV**

I. Subgenus *Cylactis* (Rafin.) Focke

Alleen **Rubus saxatilis** L. | Steenbraam

II. Subgenus *Idaeobatus* (Focke) Focke

- 1 Plant met lange rode klierharen; vruchtbeginsels kaal → **Rubus phoenicolasius** Maxim. | Japanse wijnbes
- Plant zonder lange rode klierharen; vruchtbeginsels dicht behaard → 2

- 2 Bladen geveerd of 3-tallig met spits of toegespitst topblaadje → **Rubus idaeus** L. var. **idaeus** | Framboos
- Bladen enkelvoudig, gelobd, niervormig of rondachtig, of 3-tallig met afgerond topblaadje → **Rubus idaeus** Arrh. var. **anomalus** | Rondbladige framboos

III. Subgenus *Batothamnus* (Focke) Krause

Alleen **Rubus spectabilis** Pursh. | Prachtframboos

IV. Serie *Suberecti* (Lindl.) Focke

- 1 Vruchtbeginsels zeer dicht behaard; bladen aan de onderzijde met lange zachte kamharen → **Rubus ammobius** Buchenau & Focke | Viltige roggebraam
- Vruchtbeginsels kaal tot matig behaard; bladen aan de onderzijde vrijwel kaal tot matig behaard → 2
- 2 Bladloot met kegelvormige stekels; vruchtbodem kaal; meeldraden duidelijk langer dan de stijlen → **Rubus nessensis** Hall | Vroege roggebraam
- Bladloot met priemvormige stekels; vruchtbodem kaal; meeldraden korter tot weinig langer dan als de stijlen → **Rubus scissus** W.C.R. Watson | Naaldroggebraam

V. Serie *Canadenses* (L.H. Bailey) H.E. Weber

Alleen **Rubus canadensis** L. | Spitsbraam

VI. Serie *Alleghenienses* (L.H. Bailey) H.E. Weber

- 1 Stekels op de bladloot 1–5 per 5 cm, gewoonlijk korter dan 7 mm; bloeiwijze regelmatig trosvormig; kroonbladen 14–18 mm lang → **Rubus allegheniensis** Porter | Kleine trosbraam
- Stekels op de bladloot meer dan 5 per 5 cm, langer dan 7 mm; bloeiwijze onregelmatig trosvormig of tuilvormig; kroonbladen 21–24 mm lang → **Rubus alumnus** L.H. Bailey | Grote trosbraam

VII. Serie *Rubus*

- 1 Vruchtbodem kaal of met een enkele haar → 2
- Vruchtbeginsels duidelijk behaard → 4
- 2 Meeldraden ongeveer even lang als de stijlen; topblaadje elliptisch of licht ruitvormig met afgeronde voet → **Rubus arrheniiformis** W.C.R. Watson | Volle stokbraam
- Meeldraden duidelijk langer dan de stijlen; topblaadje met hartvormige of uitgerande voet → 3
- 3 Forse plant met gevoerde bladloot; stekels aan de bladloot 1–11 per internodium; kelkklippen meestal duidelijk teruggericht → **Rubus sulcatus** Vest | Groefstokbraam

- Matig forse plant met vlakke bladloot; stekels aan de bladloot 10–15 per internodium; kelk-
slippen afstaand tot zwak teruggericht → **Rubus bertramii** G.Braun | Spitse stokbraam
- 4 Bladloot gegroefd; kelkslippen grijs met witte rand → **Rubus libertianus** Weihe ex Lej. &
Courtois | Grijs stokbraam
- Bladloot vlak; kelkslippen groen (soms heel zwak grijsachtig) met witte rand → 5
- 5 Meeldraden veel langer dan de stijlen → 6
- Meeldraden korter tot weinig (tot ± 1 mm) langer dan de stijlen → **Rubus plicatus** Weihe
& Nees | Geplooide stokbraam
- 6 Vruchtbeginsels behaard; bloemsteeltjes met enkele kort gesteelde klieren → **Rubus immo-
dicus** A.Schumach. ex H.E.Weber | Grote stokbraam
- Vruchtbeginsels kaal; bloemsteeltjes klierloos → **Rubus planus** A.Beek | Vlakke stokbraam

VIII. Serie *Semisuberecti* Focke

- 1 Vruchtbodem kaal; bloeiwijze met uitgesproken haakvormige stekels of top van de stekel;
topblaadje smal elliptisch, omgekeerd eirond of zwak ruitvormig met afgeronde of iets uit-
gerande voet → **Rubus divaricatus** P.J.Müll. | Bokkoepelbraam
- Vruchtbodem behaard, zelden kaal maar dan de stekels in de bloeiwijze recht of licht gebogen
→ 2
- 2 Meeldraden weinig langer dan de stijlen; althans een deel van de bloemen gewoonlijk met
behaarde helmhokken; kelkslippen afstaand of zwak teruggericht → **Rubus opacus** Focke
ex Bertram | Donkere koepelbraam
- Meeldraden veel langer dan de stijlen; helmhokken kaal of zelden met enkele haren; kelk-
slippen meestal teruggericht → 3
- 3 Bladen meestal donker-, vaak iets blauwachtig groen, aan de onderzijde vaak iets grijsviltig;
bloeiwijze met niet talrijke, maar wel grote teruggerichte of zwak gebogen stekels met lange
slanke punt → **Rubus affinis** Weihe & Nees | Gedraaide koepelbraam
- Bladen normaal groen of lichtgroen, aan de onderzijde meestal niet viltig; bloeiwijze met
meestal talrijke, hetzij zwakke hetzij haakvormig gebogen stekels → 4
- 4 Kroonbladen, meeldraden en stijlen helder rozerood → **Rubus holerythros** Focke | Pracht-
koepelbraam
- Kroonbladen en meeldraden wit of bleekroze; stijlen geel- of groenachtig → 5
- 5 Bladloot en bloeiwijze met zeer talrijke, meestal gebogen stekels → **Rubus senticosus**
Köhler ex Weihe | Haakkoepelbraam
- Bladloot met rechte of weinig gebogen stekels; bloeiwijze met weinig tot matig talrijke
stekels → 6
- 6 Bladloot iets behaard; bloeitak dikwijls met haakvormige stekels → **Rubus discors** A.Beek |
Harige koepelbraam
- Bladloot kaal; bloeitak met rechte of zwak gebogen stekels → 7
- 7 Bloeiwijze met vrij talrijke, forse, deels gebogen stekels; bladloot met rechte of gebogen,
duidelijk afgeplatte stekels → **Rubus frederici** A.Beek | Groene koepelbraam
- Bloeiwijze met zwakke, (vrijwel) rechte stekels; bladloot met rechte, weinig afgeplatte stekels
→ **Rubus integrbasis** P.J.Müll. ex Boulay | Ronde koepelbraam

Alleen **Rubus ulmifolius** Schott. | Koebraam

X. Serie *Candicantes* Focke

- 1 Bladloot duidelijk behaard → 2
- Bladloot kaal of nauwelijks behaard → 7
- 2 Kroonbladen dieproze; bladloot met dikke waslaag → **Rubus spina-curva** Boulay & Gillot | Krijtviltbraam
- Kroonbladen wit of bleekroze; bladloot met of zonder waslaag → 3
- 3 Bladen naast het vilt met lange kamharen op de nerven; bladloot met lange afstaande sterharen → **Rubus lasiocladus** (Focke) Foerster | Ruige viltbraam
- Bladen naast het vilt met korte beharing; bladloot met korte of min of meer aangedrukte sterharen tot vrijwel kaal → 4
- 4 Stekels op de bladloot zeer fors, met (5–)8–11 mm brede voet, 9–13 mm lang; stekels aan de bloeitak (5–)8–11 mm lang → **Rubus winteri** P.J.Müll. ex Focke | Grote viltbraam
- Stekels aan de bladloot tot 8 mm lang → 5
- 5 Stekels aan de bloeitak korter dan 3 mm; bloeiwijze vrijwel onbestekeld; kelkslippen afstaand; meeldraden nauwelijks langer dan de stijlen: **Rubus poliothyrsus** A.Beek | Grauwe viltbraam
- Stekels aan de bloeitak langer dan 3 mm; bloeiwijze met forse, meestal vrij talrijke stekels; kelkslippen teruggeslacht; meeldraden veel langer dan de stijlen → 6
- 6 Bloeiwijze alleen in het onderste gedeelte doorbladerd, met in verschillende richting uitstaande zijtakken die niet langer zijn dan de bijbehorende zijtakken; bladloot met gevoorde zijden: **Rubus chloocladus** W.C.R. Watson | Grijze viltbraam
- Bloeiwijze tot de top voorzien van bladen die langer zijn dan de bijbehorende zijtakken; zijtakken opgericht; bladloot met vlakke of soms iets bolle of concave zijden: **Rubus phyllostachys** P.J.Müll. | Leerviltbraam
- 7 Topblaadje zeer breed hartvormig met hartvormige voet; bladen groot, onregelmatig maar (vrij) fijn gezaagd, met spitsjes in verschillende richtingen → **Rubus nelliae** A.Beek | Hartviltbraam
Topblaadje eirond, elliptisch, ruitvormig of omgekeerd eirond, met wigvormige tot zwak hartvormige voet → 8
- 8 Bladloot met vlakke zijden; bloeiwijze met talrijke forse stekels → 9
Bladloot met gegroefde zijden, zelden vrijwel vlak, maar dan de bloeiwijze zwak of hooguit matig bestekeld → 10
- 9 Steeltje van het topblaadje gewoonlijk met een opvallende knik bij het begin van de blad-schijf; topblaadje meestal uitgesproken elliptisch, soms omgekeerd eirond, met afgeronde of wigvormige voet; kroon meestal wit, soms roze: **Rubus geniculatus** Kalt. | Knieviltbraam
- Steeltje van het topblaadje zonder knik in de hoofdnerf overlopend; topblaadje breed (omgekeerd) eirond, elliptisch, ruitvormig, tot vrijwel cirkelrond, met afgeronde, uitgerande of iets hartvormige voet; kroon meestal roze, zelden zuiver wit: **Rubus armeniacus** Focke | Dijkviltbraam

- 10 Bloeiwijze met zwakke, weinig talrijke, teruggedreide of gebogen stekels → 11
 – Bloeiwijze met forse, vaak talrijke en meestal haakvormige of geknikte stekels → 13
- 11 Vruchtbeginsels kaal; topblaadje eirond-elliptisch; bladloot niet tot aan de voet gegroefd:
Rubus montanus Lib. ex Lej. | Bergviltbraam
 – Vruchtbeginsels aan de top behaard, zelden kaal; topblaadje gewoonlijk breed eirond tot ruitvormig; bladloot tot aan de voet gegroefd → 12
- 12 Stekels vrij snel versmald; bladtanding scherper, vaak haast ingesnedden; bloemen vaak roze:
Rubus grabowskii Weihe | Lange viltbraam
 – Stekels geleidelijk versmald, vaak haast driehoekig; bladtanding met stompe tanden; bloemen gewoonlijk helder wit, soms met geelachtige gloed, zelden bleek roze: **Rubus canduliger** Bijlsma & Haveman | Lichtende viltbraam
- 13 Topblaadje smal omgekeerd eirond of ruitvormig, met wigvormige of afgeronde voet:
Rubus goniophorus H.E.Weber | Smalle viltbraam
 – Topblaadje eirond of breed omgekeerd eirond tot vrijwel cirkelrond, met uitgerande tot hartvormige, zelden afgeronde voet: **Rubus procerus** P.J.Müll. ex Boulay | Zilveren viltbraam

XI. Serie *Hayneani* Tratt.

- 1 Bladen dubbel tot drievoudig gedeeld, met smalle bladslippen → **Rubus nemoralis** P.J.Müll. fo. **laciniatus** (Willd.) A.Beek | Peterseliehaagbraam
 – Bladen enkel gedeeld → 2
- 2 Helmhokken alle behaard → 3
 – Helmhokken kaal of zelden ten dele iets behaard → 4
- 3 Bladen zeer fijn en regelmatig getand; steeltje van de onderste zijblaadjes 0–2 mm lang; topblaadje breed omgekeerd eirond tot vrijwel cirkelrond, meestal plotseling fijn toegespitst; bloeiwijze met zeer verspreide klieren of klierloos → **Rubus stereacanthos** P.J.Müll. ex Boulay | Harde haagbraam
 – Bladen matig fijn getand, met driehoekige tanden; steeltje van de onderste zijblaadjes 2–5 mm lang; topblaadje vrij smal eirond-elliptisch, meestal geleidelijk, soms plotseling toegespitst; bloeiwijze duidelijk beklieerd → **Rubus langei** Jensen ex Frid. & Gelert | Dolkhaagbraam
- 4 Bladsteel van de hogere bladen in de bloeiwijze met vrij talrijke paarse gesteelde klieren; stekels van de bladloot niet of nauwelijks afgeplat, uit brede voet zeer snel versmald, haast priemvormig → **Rubus elegantispinosus** (A.Schumach.) H.E.Weber | Slanke haagbraam
 Bladsteel van de hogere bladen klierloos of met enkele bleke of bruinachtige klieren; stekels van de bladloot meestal duidelijk afgeplat → 5
- 5 Bladtanding fijn, scherp, niet periodisch, met rechte tanden; topblaadje plotseling toegespitst → 6
 Bladtanding matig fijn tot grof met rechte of terug gerichte tanden; topblaadje al dan niet plotseling toegespitst → 8
- 6 Kroon roze; stijlen met roze voet → **Rubus insularis** Aresch. | Sikkeltaagbraam
 Kroon wit; stijlen groenachtig → 7
- 7 Bladloot ± 5 mm in diameter; topblaadje smal (breedte 57–78% van de lengte); stekels aan de bloeitak gebogen tot haakvormig → **Rubus lindebergii** P.J.Müll. | Fijne haagbraam
 Bladloot ± 8 mm in diameter; topblaadje breed (breedte 78–85% van de lengte); stekels aan de bloeitak teruggedreide of iets gebogen → **Rubus muenteri** T.Marsson | Ronde haagbraam

- 8 Kroonbladen 10–20 mm lang, helder roze, breed eirond of elliptisch tot vrijwel cirkelrond → 9
- Kroonbladen 7–13(–15) mm lang, wit of bleekroze, soms helder roze maar dan niet breed en gewoonlijk omgekeerd eirond of de bloemsteeltjes met enkele (kort-)gesteelde klieren → 11
- 9 Bladrand met opvallend verwarde, haast franjeachtige tanding met lange verschillend gerichte topspitsjes en dikwijls door elkaar lopende nerven; stekels van de bladloot zeer fors, 8–12 mm lang met 7–10 mm brede voet; kroonbladen rozerood, 14–20 mm lang → **Rubus confusidens** H.E.Weber | Franjehaagbraam
- Bladrand met rechte of zeer weinig naar buiten gerichte tanden, zonder franjeachtige spitsjes; stekels aan de bladloot tot 9 mm; kroonbladen maximaal 15 mm lang → 10
- 10 Bloeiwijze met wijd uitstaande takken; topblaadje breed (breedte 74–97% van de lengte) → **Rubus amisiensis** H.E.Weber | Brede haagbraam
- Bloeiwijze met opgerichte takken; topblaadje smal (breedte 49–70% van de lengte) → **Rubus incarnatus** P.J.Müll. | Rode haagbraam
- 11 Meeldraden ongeveer even lang als de stijlen; kroon helder wit → **Rubus scolicanthus** A.Beek | Kleine haagbraam
- Meeldraden duidelijk langer dan de stijlen of kroon roze → 12
- 12 Bloeiwijze vrijwel even breed als lang, min of meer afgerond; vruchtbeginsels kaal; kroon (vrijwel) wit → **Rubus edesii** H.E.Weber & A.L.Bull | Wijde haagbraam
- Bloeiwijze veel langer dan breed, cilindrisch of piramidaal; vruchtbeginsels kaal of behaard; kroon wit of roze → 13
- 13 Bloeiwijze in de regel zeer lang, soms tot meer dan 50 cm lang, piramidaal, met talrijke scherp teruggescherpte of geknikte stekels; bladloot behaard; bladtanding driehoekig, vrij ondiep, niet of nauwelijks periodisch → **Rubus longior** A.Beek | Lange haagbraam
- Bloeiwijze niet uitzonderlijk lang, tot ± 25 cm lang, met rechte, gebogen of kromme stekels, of zelden enkele geknikt → 14
- 14 Althans een deel van de stekels in de bloeiwijze sterk, vaak haakvormig, gekromd, soms geknikt en in dat geval de bladloot met afstaande haren → 15
- Stekels in de bloeiwijze recht of gebogen, zelden geknikt (maar niet gekromd) en dan de bladloot zonder afstaande haren → 18
- 15 Kroon roze; bladrand vlak; topblaadje meestal breed met afgeronde tot hartvormige voet → 16
- Kroon (vrijwel) wit; bladrand aan de voet van het blaadje gewoonlijk naar beneden omgekruld; topblaadje (vrij) smal, met wigvormige of zelden afgeronde tot iets uitgerande voet → 17
- 16 Topblaadje zeer breed (breedte 77–100% van de lengte), met uitgerande tot diep hartvormige voet; bladrand met brede driehoekige tanden; bloeiwijze meestal met enkele lange klieren → **Rubus scidularum** A.Beek | Schildhaagbraam
- Topblaadje matig breed (breedte 64–89% van de lengte), met afgeronde of uitgerande voet; bladrand met vrij fijne spitse tanden; bloeiwijze klierloos of met enkele korte klieren → **Rubus nemoralis** P.J.Müll. | Zandhaagbraam
- 17 Stekels ongelijk van grootte en ongelijk verdeeld, soms gemengd met enkele klierstekels; bloemsteeltjes gewoonlijk met gesteelde klieren; bladen aan de onderzijde met kamharen en vaak tevens iets viltig → **Rubus latiarcuratus** W.C.R. Watson | Booghaagbraam
- Stekels min of meer gelijk van grootte; plant klierloos; bladen aan de onderzijde kort behaard, niet viltig → **Rubus vulgaris** Weihe & Nees | Haakhaagbraam
- 18 Bovenste bladen aan de onderzijde grijsviltig; vruchtbeginsels kaal of met enkele haren → 19

- Bovenste bladen aan de onderzijde groen of zelden iets grijsviltig en dan de vruchtbeginsels dicht behaard → 21
- 19. Bloeiwijze breed cilindrisch met afgeknotte top, met talrijke stekels; bladen met geplooid rand → **Rubus lindleianus** Lees | Stompe haagbraam
 - Bloeiwijze piramidaal met spitse of afgeronde top; stekels verspreid of talrijk; bladen met vlakke rand → 20
- 20. Bloemsteeltjes met gesteelde klieren → **Rubus gelertii** Frid. | Dunne haagbraam
 Bloemsteeltjes zonder gesteelde klieren → **Rubus cardiophyllus** Lefèvre & P.J.Müll. | Harthaagbraam
- 21. Vruchtbeginsels (gewoonlijk dicht) behaard; → **Rubus adpersus** Weihe ex H.E.Weber | Spikkelhaagbraam
 - Vruchtbeginsels kaal of alleen aan de top iets behaard → 22
- 22. Onderste zijblaadjes kort (1–3 mm) gesteeld; lengte van het steeltje van het topblaadje 19–27% van de lengte van het blaadje; vruchtbodem (vrijwel) kaal → **Rubus neumanianus** H.E.Weber & Vannerom | Lage haagbraam
 - Onderste zijblaadjes normaal (2–6 mm) gesteeld; lengte van het steeltje van het topblaadje 25–51% van de lengte van het blaadje; vruchtbodem duidelijk behaard → 23
- 23. Bladen fijn gezaagd; stekels van de bloeitak 2–3 mm lang → **Rubus desarmatus** A.Beek | Groene haagbraam
 - Bladen matig tot grof gezaagd of getand; stekels van de bloeitak 4–8 mm lang → 24
- 24. Bloemsteeltjes en kelkslippen dicht viltig en kort grijs behaard met talrijke ± zittende of kort gesteelde klieren → **Rubus vadalis** A.Beek | Kale haagbraam
 - Bloemsteeltjes los of ruig behaard → 25
- 25. Kroonbladen lichtroze; bloemsteeltjes dicht ruig behaard; stijlen geel of roodachtig → **Rubus eglanulosus** Lefèvre & P.J.Müll. | Dichte haagbraam
 - Kroonbladen (vrijwel) wit; bloemsteeltjes met aangedrukte en losse afstaande haren; stijlen groenachtig → **Rubus platyacanthus** P.J.Müll. & Lefèvre | Platte haagbraam

XII. Serie *Egregii* (Frid. & Gelert) Heukels

- 1. Kroon roze → **Rubus polyanthemus** Lindeb. | Fraaie schuilbraam
 - Kroon (vrijwel) wit → 2
- 2. Vruchtbeginsels kaal → 3
 - Vruchtbeginsels met (enkele) haren → 6
- 3. Stekels aan de bladloot 3–5 mm lang; bloemsteeltjes met vrijwel zittende klieren, soms ook met een enkele langere klier → 4
 - Stekels aan de bladloot (5–)7–11 mm lang; bloemsteeltjes klierloos → **Rubus laevicaulis** A.Beek | Grote schuilbraam
- 4. Stekels aan de bladloot 6–20 per internodium; bladen 3- of 5-tallig, met rechte of weinig naar buiten gerichte tanden → 5
 - Stekels aan de bladloot 15–70 per internodium; bladen 3-tallig, met sterk naar buiten gerichte tanden → **Rubus erinulus** A.Beek | Egelschuilbraam

- 5 Bladen steeds 5-tallig; stekels op de bladloot tot 10 per internodium, met 2–3(–5) mm brede voet, vaak min of meer priemvormig → **Rubus tubanticus** A.Beek | IJle schuilbraam
- Bladen meestal althans ten dele 3-tallig, zelden alle 5-tallig; stekels op de bladloot ongeveer 15 per internodium, met 2–7 mm brede voet, sterk afgeplat → **Rubus egregius** Focke | Smalle schuilbraam
- 6 Bladen met waslaag aan de bovenzijde; bladrand onregelmatig vrij fijn tot vrij grof onduidelijk periodisch gezaagd met rechte of iets naar buiten gerichte tanden → **Rubus ceratifolius** A.Beek | Berijpte schuilbraam
- Bladen zonder waslaag; bladrand met ondiepe, onregelmatige maar vrijwel enkelvoudige, zeer verschillend gerichte tanden met topspitsje → **Rubus contritidens** A.Beek & K.Meijer | Mummelschuilbraam

XIII. Serie *Pileosi* (Genev.) Sudre

- 1 Helmhokken althans ten dele behaard of zelden alle kaal en dan de bladloot weinig behaard met gegroefde zijden → 2
- Helmhokken kaal; bladloot matig tot dicht behaard, meestal met vlakke of convexe zijden, indien gegroefd dan dicht behaard → 6
- 2 Vruchtbeginsels dicht behaard → 3
- Vruchtbeginsels kaal of met enkele haren → 4
- 3 Bloeiwijze lang, piramidaal of cilindrisch, ruig behaard, onbeklierd; bladen met brede driehoekige tanden → **Rubus trichanthus** A.Beek | Grove haarbraam
- Bloeiwijze vrij kort, breed piramidaal tot driehoekig of afgerond, kort viltig en los afstaand behaard, gewoonlijk bekierd; bladen met smalle spitse tanden → **Rubus lasiandrus** H.E.Weber | Matte haarbraam
- 4 Bladloot met vlakke zijden, stompkantig; stekels aan de bloeitak 4–9 mm lang → **Rubus bejerinckii** K.Meijer | Grote haarbraam
- Bladloot met gegroefde zijden; stekels aan de bloeitak 2–5 mm lang → 5
- 5 Bladen vrij fijn gezaagd; bladloot vrij dicht behaard; bloeiwijze smal cilindrisch, dicht grijs behaard → **Rubus leptothyrsos** G.Braun | Zaaghaarbraam
- Bladen grof getand; bladloot zwak behaard; bloeiwijze zwak tot matig behaard, meestal kort cilindrisch of min of meer afgerond, zelden piramidaal → **Rubus gratus** Focke | Zoete haarbraam
- 6 Topblaadje smal elliptisch tot omgekeerd eirond met afgeronde of zeer licht uitgerande voet; bloeiwijze lang, smal piramidaal of cilindrisch → **Rubus schlechtendalii** Weihe ex Link | Spitse haarbraam
- Topblaadje (vrij) breed eirond, elliptisch of zwak omgekeerd eirond met uitgerande, hartvormige of zelden afgeronde voet; bloeiwijze vrij breed cilindrisch of piramidaal of afgerond → 7
- 7 Topblaadje groot (9–14 cm lang), gewoonlijk bol staand; bloeiwijze regelmatig cilindrisch of iets piramidaal; kelkklippen teruggedicht; kroonbladen omgekeerd eirond → **Rubus macrophyllus** Weihe & Nees | Bolle haarbraam
- Topblaadje klein tot matig groot (6–9 cm lang), vlak; bloeiwijze breed cilindrisch tot breed driehoekig, afgerond tot afgeknot, onregelmatig vertakt; kelkklippen afstaand tot zwak teruggedicht; kroonbladen eirond, elliptisch of vrijwel cirkelrond → 8

- 8 Kroon matig roze; bloemsteeltjes met 3 tot meer dan 50 gesteelde klieren; kelkslippen met opvallend lange punten die (soms aan dezelfde bloem) in verschillende richtingen staan → **Rubus adulans** A.Beek | Kwispelhaarbraam
- Kroon wit of zeer bleek roze; bloemsteeltjes klierloos of met een enkele klier; kelkslippen kort toegespitst en in dezelfde richting (afstaand tot los teruggeslagen) staand → **Rubus leucandrus** Focke | Nerfhaarbraam

XIV. Serie *Sylvatici* (P.J.Müll.) Focke

- 1 Topblaadje omgekeerd eirond, elliptisch of ruitvormig, met afgeronde, wigvormige of uitgerande voet, plotseling tot geleidelijk toegespitst → 2
- Topblaadje uitgesproken eirond elliptisch met hartvormige voet, zeer geleidelijk in een lange spits versmald → **Rubus braeuckeriformis** H.E.Weber | Groene pluimbraam
- 2 Stijlen met rode voet; kroon lichtroze → **Rubus calothyrsus** A.Beek | Brede pluimbraam
- Stijlen groenachtig; kroon wit of bleekroze → 3
- 3 Bladloot met 16–45 stekels per internodium; bladsteel met 14–30 stekels; stekels aan de bloeitak 3–4(–5) mm lang → **Rubus silvaticus** Weihe | Donkere pluimbraam
- Bladloot met 13–20 stekels per internodium; bladsteel met 7–15 stekels; stekels aan de bloeitak 4–7 mm lang → 4
- 4 Helmhokken en vruchtbodem behaard → **Rubus macer** H.E.Weber | Smalle pluimbraam
- Helmhokken kaal; vruchtbodem kaal of met een enkele haar → **Rubus chlorothyrsos** Focke | Kale pluimbraam

XV. Serie *Nemorenses* (Sudre ex Bouvet) Sudre

- 1 Helmhokken kaal; bladen aan de onderzijde met kamharen op de nerven, zacht aanvoelend → **Rubus hypomalacus** Focke | Zachte bladbraam
- Helmhokken behaard; bladen aan de onderzijde zwak tot matig behaard, glad aanvoelend → 2
- 2 Bloeiwijze klierloos of met enkele vrijwel zittende klieren, los; → **Rubus sciocharis** (Sudre) C.K.Schneid. | Groene bladbraam
- Bloeiwijze met gesteelde klieren, met zeer gedrongen top → **Rubus condensatus** P.J.Müll. | Gedrongen bladbraam

XVI. Serie *Sprengeliani* Focke

- 1 Kroonbladen helder roze → **Rubus sprengelii** Weihe | Rode grondbraam
- Kroonbladen wit of bleekroze → 2
- 2 Topblaadje smal elliptisch, regelmatig en vrij fijn getand, aan de onderzijde kort behaard → **Rubus arrhenii** (Lange) Lange | Witte grondbraam
- Topblaadje breed omgekeerd eirond, elliptisch of eirond, zeer grof getand, aan de onderzijde met lange kamharen → **Rubus axillaris** Lej. | Brede grondbraam

XVII. Serie *Mucronati* (Focke) H.E.Weber

- 1 Bladen fijn en regelmatig gezaagd; stekels op de bladloot 4–7 mm lang → 2
- Bladen zeer scherp gezaagd met lange in verschillende richting staande tanden; stekels op de bladloot 6–11 mm lang → **Rubus bovinus** A.Beek & H.E.Weber | Ruige tandbraam
- 2 Bladen merendeels 5-tallig; topblaadje zeer plotseling toegespitst, haast afgeknot met een opstaande punt; helmhokken behaard → **Rubus mucronulatus** Boreau | Fijne tandbraam
- Bladen 3-tallig; topblaadje vrij plotseling toegespitst; helmhokken kaal → **Rubus prei** (Sudre) Prain | Zachte tandbraam

XVIII. Serie *Vestiti* (Chaboiss.) Focke

- 1 Bladtanding zeer onregelmatig, diep en scherp, met uitgesproken naar buiten gerichte tanden; bladen aan de onderzijde met lange kamharen, niet viltig; bloeiwijze fraai piramidaal; bladloot vrijwel of geheel zonder klieren en kleine stekels → **Rubus umbrosus** (Weihe & Nees) Arrh. | Pluimkamraam
- Bladtanding met rechte tanden dan wel met ondiepe of brede naar buitengerichte tanden; bladen aan de onderzijde al dan niet met kamharen, dikwijls viltig → 2
- 2 Kroon wit of heel licht roze, bladen aan de onderzijde groen of de hogere heel licht grijsviltig → 3
- Kroon matig roze tot rozerood, zelden wit maar dan de bladen aan de onderzijde grijs- tot witviltig → 7
- 3 Bladloot met 0–2 gesteelde klieren per 5 cm → 4
- Bladloot met 5 tot meer dan 50 gesteelde klieren per 5 cm → 5
- 4 Forse braam met zeer grove, diepe en brede bladtanding; stijlen geelachtig → **Rubus crasidens** H.E.Weber | Tandkamraam
- Vrij tere braam met matig diepe, vrij regelmatige bladtanding; stijlen aan de voet of geheel roze tot paarsrood → **Rubus taxandriae** Vannerom ex A.Beek | Smeulende kamraam
- 5 Kelkslippen opgericht; kroonbladen 6–8 mm lang; bloemsteeltjes met 1–2 stekels → **Rubus thalassarctos** A.Beek | Beerkamraam
- Kelkslippen teruggerecht; kroonbladen 10–13 mm lang; bloemsteeltjes met 3–15 stekels → 6
- 6 Topblaadje breed elliptisch tot vrijwel cirkelrond; stijlen ivoorkeurig tot roze → **Rubus baronicus** A.Beek | Grote kamraam
- Topblaadje vrij smal elliptisch; stijlen groenachtig → **Rubus eifeliensis** Wirtg. | Witte kamraam
- 7 Stekels op de bladloot tot 4 mm lang; bladrand regelmatig fijn gezaagd → **Rubus cinerascens** Weihe ex Lej. & Courtois | Fijne kamraam
- Grootste stekels op de bladloot (meestal veel) langer dan 4 mm; bladrand al dan niet fijn gezaagd → 8
- 8 Bladen merendeels 3-tallig → **Rubus guestphalicus** (Focke) Utsch | Ruitkamraam
- Bladen merendeels 5-tallig → 9
- 9 Bladloot klierloos of met maximaal 20 gesteelde klieren per 5 cm → 10
- Bladloot met meestal meer dan 30 klieren per 5 cm → 14

- 10 Bladen aan de bovenzijde kaal, aan de onderzijde viltig of met korte kamharen op de nerven; bloemsteeltjes meestal met meer dan 12 stekels → 11
- Bladen aan de bovenzijde behaard, aan de onderzijde met lange kamharen op de nerven en daarnaast al dan niet viltig; bloemsteeltjes met minder dan 12 stekels → 12
- 11 Bladen aan de onderzijde viltig en zeer kort behaard, zonder kamharen op de nerven; blad-tanding ondiep → **Rubus conspicuus** P.J.Müll. | Viltige kamkraam
- Bladen aan de onderzijde groen of grijswitviltig, met korte kamharen op de nerven; bladtanding diep, zeer onregelmatig → **Rubus splendidus** P.J.Müll. & Lefèvre | Sierlijke kamkraam
- 12 Bladtanding zeer grof en onregelmatig; bloemsteeltjes met 1–4 klieren → **Rubus gloriosus** A.Beek | Prachtkamkraam
- Bladtanding vrij fijn, iets onregelmatig; bloemsteeltjes met meer dan 10 klieren → 13
- 13 Bladloot met dichte lange sterharen; stekels 7–8 mm lang; topblaadje breed, vrijwel cirkel-rond, met korte spits → **Rubus vestitus** Weihe | Fraaie kamkraam
- Bladloot met verspreide enkelvoudige haren; stekels 5–6 mm lang; topblaadje elliptisch, met vrij lange spits → **Rubus buhnensis** (G.Braun ex Focke) G.Braun | Spitskamkraam
- 14 Bladen aan de onderzijde viltig; kelkslippen los teruggericht; vruchtbeginsels duidelijk behaard → **Rubus genevieri** Boreau | Lange kamkraam
- Bladen aan de onderzijde groen; kelkslippen afstaand tot opgericht; vruchtbeginsels kaal of met een enkele haar → **Rubus rubrumcadaver** A.Beek | Vuurkamkraam

XIX. Serie *Anisacanthi* H.E.Weber

- 1 Topblaadje breed, eirond of zelden elliptisch of ruitvormig, spits of geleidelijk kort toe-gespitst → **Rubus hastiferus** H.E.Weber | Verscholen twijfelkraam
- Topblaadje vrij smal, elliptisch tot omgekeerd eirond, vrij plotseling toegespitst → 2
- 2 Helmhokken behaard → **Rubus siekensis** Banning ex G.Braun | Puntige twijfelkraam
- Helmhokken kaal → 3
- 3 Stekels aan de bloeitak 6–7 mm lang; bloemsteeltjes met minder dan 5 stekels; kelk-slippen teruggericht; vruchtbeginsels en vruchtbodem behaard → **Rubus conothyrsoides** H.E.Weber | Spitse twijfelkraam
- Stekels aan de bloeitak 3–6 mm lang; bloemsteeltjes met meer dan 5 stekels; kelkslippen zwak teruggericht tot afstaand; vruchtbeginsels (vrijwel) kaal; vruchtbodem vrijwel kaal → **Rubus teretiusculus** Kalt. | Tere twijfelkraam

XX. Serie *Grandifolii* Focke

- 1 Bloemen wit of bleekroze → **Rubus dejonghii** A.Beek | Bleke contrastkraam
- Bloemen helder rozerood → 2
- 2 Bladloot duidelijk behaard; bladen diep gezaagd → **Rubus neerlandicus** A.Beek | Behaarde contrastkraam
- Bladloot (vrijwel) kaal; bladen ondiep getand → **Rubus glandithyrsos** G.Braun | Rode contrastkraam

XXI. Serie *Micantes* Sudre

Alleen **Rubus raduloides** (W.M.Rogers) Sudre | Arsenalbraam

XXII. Serie *Radula* (T.B.Salter) Focke

- 1 Bladloot kaal of met enkele haren; topblaadje vrij plotseling toegespitst, breedte 60–70% van de lengte; stekels van de bloeitak 3–5(–6) mm lang; bloeiwijze cilindrisch; bloemsteeltjes kort viltig met boven de beharing uitstekende klieren → **Rubus rudis** Weihe | Ruwe raspbraam
- Bladloot duidelijk behaard; topblaadje geleidelijk toegespitst, breedte 65–95% van de lengte; stekels van de bloeitak 4–10 mm lang; bloeiwijze piramidaal; bloemsteeltjes dicht behaard met nauwelijks boven de beharing uitstekende klieren → **Rubus radula** Weihe | Grote raspbraam

XXIII. Serie *Pallidi* W.C.R.Watson

- 1 Stekels aan de bloeitak sterk gekromd, niet talrijk (3–10 per internodium); bladloot met 40–50 klieren per 5 cm; bloeitak met 3–10 klieren per 5 cm → **Rubus insectifolius** Lefèvre & P.J.Müll. | Ingesneden humusbraam
- Stekels aan de bloeitak recht tot zwak gekromd, soms scherp teruggericht, weinig tot talrijk (2–40 per internodium); bladloot gewoonlijk met meer dan 50 klieren per 5 cm; bloeitak met meer dan 10 klieren per 5 cm → 2
- 2 Stijlen althans aan de voet roodachtig → 3
- Stijlen geheel groen- of geelachtig → 9
- 3 Kroonbladen helder rozerood → **Rubus adornatus** P.J.Müll. ex Wirtg. | Rouge humusbraam
- Kroonbladen wit tot roze → 4
- 4 Topblaadje spits of (vrij) plotseling kort toegespitst; gehele plant met talloze klieren; grote stekels 15–75 in aantal per internodium; bloeiwijze breed, wijd vertakt → **Rubus campaniensis** Winkel ex A.Beek | Rijke humusbraam
- Topblaadje matig tot zeer lang, gewoonlijk geleidelijk toegespitst; grote stekels tot maximaal 30 in aantal per internodium; bloeiwijze meestal lang, piramidaal of cilindrisch → 5
- 5 Bladen merendeels 3-tallig; bladtanding fijn, vrij regelmatig → 6
- Bladen merendeels 5-tallig → 7
- 6 Bloeiwijze breed cilindrisch, met rechte hoofdas, alleen aan de voet bebladerd; kelkslippen groengrijs met witte rand; vruchtbodem kaal → **Rubus glareosus** W.M.Rogers | Kiezelhumusbraam
- Bloeiwijze smal piramidaal, met heen en weer gebogen hoofdas, tot boven het midden doorbladerd; kelkslippen grijs; vruchtbodem behaard → **Rubus flexuosus** P.J.Müll. & Lefèvre | Slanghumusbraam
- 7 Bladen aan de onderzijde niet voelbaar behaard; topblaadje met hartvormige voet, zeer geleidelijk toegespitst; kroon wit → **Rubus pallidus** Weihe | Bleke humusbraam
- Bladen aan de onderzijde voelbaar behaard, soms de bovenste iets grijsviltig; topblaadje met zwak hartvormige tot wigvormige voet, vrij geleidelijk tot plotseling toegespitst; kroon wit of roze → 8

- 8 Stijlen geheel rood; bloemsteeltjes met 3–8 stekels → **Rubus caninitergi** H.E.Weber | Gedrongen humusbraam
- Stijlen alleen aan de voet rood; bloemsteeltjes met 6–25 stekels → 9
- 9 Kelkslippen teruggericht; kroonbladen gewoonlijk wit → **Rubus fuscus** Weihe | Bedrieglijke humusbraam
- Kelkslippen afstaand tot opgericht; kroonbladen roze → **Rubus rufescens** Lefèvre & P.J.Müll. | Rosse humusbraam
- 10 Vruchtbeginsels lang en dicht behaard; bloemsteeltjes met 0–4 stekels; kelkslippen met korte klieren → **Rubus foliosus** Weihe | Bladhumusbraam
- Vruchtbeginsels kaal of zwak behaard → 11
- 11 Bladen aan de bovenzijde iets behaard, aan de onderzijde met dunne kamharen op de nerven → 12
- Bladen aan de bovenzijde meestal kaal, aan de onderzijde weinig behaard tot vrijwel kaal → 13
- 12 Bloemsteeltjes dicht behaard met nauwelijks boven de beharing uitstekende klieren; topblaadje ruitvormig-omgekeerd eirond, met uitgerande voet, matig plotseling vrij lang toegespitst, breedte 56–72% van de lengte → **Rubus loehrii** Wirtg. | Harige humusbraam
- Bloemsteeltjes kort viltig en los behaard met lange klieren; topblaadje breed elliptisch met hartvormige voet, vrij plotseling kort toegespitst, breedte 67–80% van de lengte → **Rubus proiectus** A.Beek | Liggende humusbraam
- 13 Steeltje van de onderste zijblaadjes 7–12 mm lang; bladen aan de bovenzijde kaal → **Rubus calyculatus** Kalt. | Stelthumusbraam
- Steeltje van de onderste zijblaadjes 2–6 mm lang; bladen aan de bovenzijde verspreid behaard → **Rubus euryanthemus** W.C.R.Watson | Sparrige humusbraam

XXIV. Serie *Hystrix* Focke

- 1 Kroonbladen roze → 2
- Kroonbladen wit → 3
- 2 Vooral de bovenste bladen aan de onderzijde grijsviltig, dicht behaard; bladen met vrij fijne scherpe tanden → **Rubus dasyphyllus** (W.M.Rogers) Marshall | Roze borstelbraam
- Bladen aan de onderzijde groen, weinig behaard; bladen met grove, brede tanden → **Rubus rosaceus** Weihe | Rode borstelbraam
- 3 Vruchtbeginsels behaard → **Rubus asperidens** (Sudre & Bouvet) Prain | Scherpe borstelbraam
- Vruchtbeginsels kaal → **Rubus henrici-weberi** A.Beek | Witte borstelbraam

XXV. Serie *Feroes* W.C.R.Watson

- 1 Bladrand zeer fijn gezaagd; topblaadje met uitgerande of hartvormige voet; bloeiwijze wijd vertakt, zijtakken in verschillende richting → **Rubus muridens** A.Beek | Fijne muisbraam
- Bladrand vrij fijn tot grof gezaagd; topblaadje met wigvormige tot uitgerande voet; bloeiwijze piramidaal, cilindrisch of haast trosvormig → 2
- 2 Topblaadje asymmetrisch; bloeiwijze zeer lang piramidaal → **Rubus diversus** W.C.R.Watson | Late muisbraam
- Topblaadje symmetrisch; bloeiwijze (vrij) kort → 3

- 3 Bladrand scherp, in het onderste deel van het blaadje vrij gelijkmatig, naar boven toe zeer onregelmatig, kort periodisch gezaagd, met lange, ten dele naar buiten gerichte spitsjes; topblaadje uitgesproken omgekeerd eirond, plotseling versmald in een lange spits → **Rubus distractus** P.J.Müll. ex Wirtg. | Losse muisbraam
 - Bladrand met fijn tot matig gezaagd; topblaadje elliptisch of eirond, soms zwak omgekeerd eirond, vrij geleidelijk toegespitst → 4
- 4 Meeldraden korter dan tot nauwelijks zolang als de stijlen; klieren op de bloemsteeltjes korter dan de doorsnede van het steeltje, donker gekleurd → **Rubus mucronipetalus** P.J.Müll. | IJle muisbraam
 - Meeldraden even lang als of langer dan de stijlen; klieren op de bloemsteeltjes gewoonlijk ongeveer even lang als of langer dan de doorsnede van het steeltje, bleek of grauw → 5
- 5 Stekels op de bladloot niet of weinig afgeplat, soms haast priemvormig, teruggedricht of iets gebogen → **Rubus iceniensis** A.Newton & H.E.Weber | Dunne muisbraam
 - Stekels op de bladloot sterk afgeplat, meestal krom → **Rubus schleicheri** Weihe | Groene muisbraam

XXVI. Serie *Glandulosi* (Wimm. & Grab.) Focke

- 1 Bloeiwijze piramidaal met spitse top, met talrijke gele naaldstekels → **Rubus praticolor** A.Beek | Weidewoudbraam
 - Bloeiwijze met stompe of afgeronde top, vaak klein en haast trosvormig, al dan niet met talrijke stekels → 2
- 2 Bloeiwijze met talrijke naaldstekels; bloemsteeltjes met 15–50 stekels; bladen gewoonlijk zeer grof en onregelmatig gezaagd → **Rubus iuvenis** A.Beek | Tere woudbraam
 - Bloeiwijze zwak tot matig bestekeld; bloemsteeltjes met minder dan 15 stekels of de bladen regelmatig en vrij fijn gezaagd → 3
- 3 Bladen met diepe, meestal brede en onregelmatige tanding; bloeitak kaal tot licht behaard → 4
 - Bladen met regelmatige, ondiepe of regelmatige tanding; bloeitak los tot dicht behaard → 5
- 4 Bloeiwijze cilindrisch of piramidaal, met bleke klieren; vruchtbodem behaard; topblaadje symmetrisch → **Rubus ignoratus** H.E.Weber | Ronde woudbraam
 - Bloeiwijze breed, onregelmatig, met donkerbruine klieren; vruchtbodem kaal of met een enkele haar; topblaadje vaak scheef → **Rubus oreades** P.J.Müll. & Wirtg. | Nimfwoudbraam
- 5 Bladen merendeels 5-talig; bladloot dicht behaard, groot, zeer geleidelijk toegespitst → **Rubus negatus** A.Beek | Grote woudbraam
 - Bladen merendeels 3-talig, zelden alle 5-talig, maar dan de bladloot kaal of weinig behaard; topblaadje plotseling tot geleidelijk toegespitst → 6
- 6 Bladen aan de bovenzijde vrij dicht behaard; topblaadje plotseling versmald in een scherp afgezette lange spits, 85–140 mm lang → **Rubus bellardii** Weihe | Sierlijke woudbraam
 - Bladen aan de bovenzijde verspreid behaard tot vrijwel kaal; topblaadje geleidelijk tot vrij plotseling (vrij) kort toegespitst, 68–85(–106) mm lang → **Rubus picearum** (A.Beek) A.Beek | Kale woudbraam

XXVII. Serie *Clivicola* A.Beek

- 1 Kroonbladen wit, zeer groot, tot 19 mm lang; kelkslippen met lange na de bloei opgerichte punt; bladrand meestal met zeer verschillend gerichte tanden; vruchtbodem kaal → **Rubus surrectus** K.Meijer | Hoge kantbraam
 - Kroonbladen roze, 6–8 mm lang; kelkslippen zonder lang uitgetrokken punt, na de bloei afstaand of teruggericht; vruchtbodem behaard → 2
- 2 Topblaadje driehoekig tot eirond, geleidelijk toegespitst; vruchtbeginsels kaal; kroonbladen bleekroze → **Rubus deweveri** A.Beek | Bleke kantbraam
 - Topblaadje omgekeerd eirond, plotseling toegespitst; vruchtbeginsels met enkele haren; kroonbladen helder roze → **Rubus vespicum** P.J.Müll. ex Wirtg. | Fijne kantbraam

XXVIII. Serie *Subcanescentes* H.E.Weber

Alleen **Rubus foersteri** Matzk. | Stofbraam

XXIX. Serie *Suberectigeni* H.E.Weber

- 1 Topblaadje omgekeerd eirond tot elliptisch, fijn gezaagd; helmhokken vaak deels iets behaard → **Rubus calotemnus** A.Beek | Fijne ruigtebraam
 - Topblaadje breed eirond tot vrijwel cirkelrond; bladrand matig tot grof gezaagd; helmhokken kaal → 2
- 2 Bladrand zeer onregelmatig, grof, meestal sterk periodisch, haast ingesneden gezaagd; kroonbladen vrij smal elliptisch tot (omgekeerd) eirond → **Rubus incisior** H.E.Weber | Ingesneden ruigtebraam
 - Bladrand vrij regelmatig tot licht onregelmatig, niet tot matig periodisch gezaagd; kroonbladen breed eirond tot vrijwel cirkelrond → 3
- 3 Vruchtbodem kaal; lengte van het steeltje van het topblaadje 17–33% van de lengte van het blaadje → 4
 - Vruchtbodem behaard; lengte van het steeltje van het topblaadje 39–49% van de lengte van het blaadje → **Rubus cordiformis** H.E.Weber & Martensen | Hartruigtebraam
- 4 Bladonderzijde niet of nauwelijks voelbaar behaard; bladrand met vrede tanden; stekels aan de bladloot tot 5 mm → **Rubus perdemissus** H.E.Weber | Arme ruigtebraam
 - Bladonderzijde zacht behaard; bladrand met scherpe tanden; stekels aan de bladloot 4–7 mm → **Rubus rotundatiformis** Sudre | Grote kantbraam

XXX. Serie *Corylifolii* (Lindl.) Focke

- 1 Helmhokken behaard; topblaadje smal eirond–elliptisch tot ruitvormig → **Rubus mus** A.Beek | Grijze volgbraam
 - Helmhokken kaal of zelden met een enkele haar; topblaadje breed eirond → 2
- 2 Bladloot scherpkantig met vlakke of iets gegroefde zijden met 15–65 stekels per internodium; vruchtbodem behaard → **Rubus horridus** C.F.Schultz | Stijve volgbraam

- Bladloot stompkantig, met 10–17 stekels per internodium; vruchtbodem kaal → **Rubus lobatidens** H.E.Weber & Stohr | Ingesneden volgebraam

XXXI. Serie *Viatici* A.Beek

- 1 Kroonbladen wit of zeer bleek roze → 2
 - Kroonbladen duidelijk roze → 6
- 2 Vruchtbodem kaal → 3
 - Vruchtbodem behaard → 4
- 3 Bladloot kaal of zwak aanliggend behaard; bladen heldergroen; bloeiwijze onregelmatig piramidaal met opgerichte takken, met dunne beharing; kelkslippen los teruggeslagen tot afstaand → **Rubus vanwinkelii** A.Beek & Vannerom | Groene randbraam
 - Bladloot vrij dicht afstaand behaard; bladen grijsachtig groen; bloeiwijze regelmatig piramidaal of cilindrisch, met afstaande of zwak opgerichte zijtakken, dicht kort grijs behaard; kelkslippen opgericht → **Rubus favillatus** A.Beek | Grijs randbraam
- 4 Stijlen roodachtig; bladranding fijn tot matig, zelden grof, meestal niet of nauwelijks periodisch gezaagd → **Rubus magnisepalus** K.Meijer | Grote randbraam
 - Stijlen groen; bladrand diep, soms haast ingesneden, en meestal duidelijk periodisch gezaagd → 5
- 5 Helmhokken behaard → **Rubus camptostachys** G.Braun | Bleke randbraam
 - Helmhokken kaal → **Rubus rhytidophyllus** H.E.Weber | Ruwe purperbraam
- 6 Helmhokken behaard → 7
 - Helmhokken kaal → 8
- 7 Bladen bol staand; bladloot matig tot dicht behaard; topblaadje breed eirond, meestal vrij plotseling kort toegespitst → **Rubus nemorosus** Hayne & Willd. | Brede randbraam
 - Bladen vlak; bladloot vrijwel kaal tot matig behaard; topblaadje elliptisch, geleidelijk toegespitst → **Rubus placidus** H.E.Weber | Smalle randbraam
- 8 Alle klieren op de bloemsteeltjes korter dan de doorsnede van het steeltje, meestal in de beharing verborgen → 9
 - Klieren op de bloemsteeltjes ten dele langer dan de doorsnede van het steeltje, boven de korte beharing uitstekend → 10
- 9 Bladsteel klierloos; bloemsteeltjes klierloos of hooguit met een paar vrijwel zittende klieren → **Rubus paludosus** A.Beek | Moerasrandbraam
 - Bladsteel met kortgesteelde klieren; bloemsteeltjes met 5–30 kortgesteelde klieren → **Rubus calviformis** H.E.Weber | Fijne randbraam
- 10 Bladloot kaal; breedte van het topblaadje 60–76(–91)% van de lengte; lengte van het steeltje 20–31(–35)% van de lengte van het blaadje; bloeiwijze met lange zijtakken en afgeronde top → **Rubus calvus** H.E.Weber | Kale randbraam
 - Bladloot behaard; breedte van het topblaadje 76–95% van de lengte; lengte van het steeltje 24–40% van de lengte van het blaadje; bloeiwijze cilindrisch met afgeknotte top → **Rubus ubericus** Matzk. | Klierrandbraam

XXXII. Serie *Vestitusculi* H.E.Weber

Alleen **Rubus neanias** A.Beek | Bleke fluweelbraam

XXXIII. Serie *Ferociores* A.Beek

- 1 Kroon meestal rozerood, soms matig roze; klieren in de bloeiwijze donkerrood; stijlen rood → **Rubus ferocior** H.E.Weber | Rode bermbraam
- Kroon wit of bleekroze; klieren in de bloeiwijze grauwbrown; stijlen geel of bruinachtig → **Rubus drenthicus** A.Beek & K.Meijer | Bruine bermbraam

XXXIV. Serie *Subradula* W.C.R.Watson

- 1 Kroonbladen vrij smal elliptisch tot omgekeerd eirond; topblaadje met wigvormige tot zwak uitgerande voet, aan de top geleidelijk versmald; klieren in de zon donkerrood → **Rubus griesiae** H.E.Weber | Duimstruweelbraam
- Kroonbladen breed eirond of elliptisch tot vrijwel cirkelrond, zelden breed omgekeerd eirond; topblaadje met afgeronde tot hartvormige voet, meestal duidelijk toegespitst; klieren meestal bleek of bruin → 2
- 2 Vruchtbodem kaal → 3
- Vruchtbodem behaard → 4
- 3 Bladtanding iets onregelmatig, ondiep, vrij fijn, iets onregelmatig, met ± rechte tanden; bloeiwijze tot boven het midden, maar niet tot de top doorbladerd; kroonbladen vrijwel cirkelrond, 12–18 mm lang → **Rubus horrefactus** P.J.Müll. & Lefèvre | Fijne struweelbraam
- Bladtanding onregelmatig, scherp toegespitst, met teruggesichte tanden; bloeiwijze vaak tot de top bebladerd; kroonbladen breed elliptisch tot omgekeerd eirond, tot 12 mm lang → **Rubus spiculus** K.Meijer | Aarstruweelbraam
- 4 Bloeitak met korte sterharen; bloemsteeltjes met 2–5 stekels; kroon lichtroze → **Rubus vandermeijdenii** A.Beek | Kalkstruweelbraam
- Bloeitak kaal of met afstaande haren; bloemsteeltjes met 6–19 stekels; kroon wit of lichtroze → 5
- 5 Vruchtbeginsels met enkele haren aan de top; stijlen geheel geelgroen; stekels op de bloeitak 3–5 mm lang; topblaadje breed omgekeerd eirond, met uitgerande of afgeronde voet, kort fijn toegespitst; bloeitak vrij dicht behaard → **Rubus speculans** K.Meijer | Reestruweelbraam
- Vruchtbeginsels kaal; stijlen aan de voet roodachtig; stekels op de bladloot 4,5–7 mm lang; topblaadje breed (ruitvormig-)eirond tot vrijwel cirkelrond met hartvormige of soms uitgerande voet, kort toegespitst of spits; bloeitak vrijwel kaal → **Rubus pugiunculosus** Matzk. | Scherpe struweelbraam

XXXV. Serie *Hystriropeses* H.E.Weber

- 1 Bladtanding fijn en regelmatig; topblaadje elliptisch of iets ruitvormig tot omgekeerd eirond → 2

- Bladrand matig tot vrij diep, onregelmatig, periodisch of dubbel gezaagd; topblaadje breed eirond–ruitvormig → **Rubus laticola** A.Beek | Groene speerbraam
- 2 Topblaadje breed elliptisch tot omgekeerd eirond (breedte 80–105% van de lengte), plotseling kort toegespitst; bladen aan de onderzijde groen; klieren bleek met donkere kop → **Rubus histiculus** H.E.Weber | Fijne speerbraam
- Topblaadje vrij smal elliptisch–omgekeerd eirond tot ruitvormig (breedte 58–69% van de lengte), geleidelijk toegespitst; bladen aan de onderzijde groen- of grijsviltig; klieren in de zon egaal purperrood, in de schaduw grauwbruin → **Rubus grandiflorus** Kalt. | Kamspeerbraam

XXXVI. Sectie *Caesii* Lej. & Courtois

- 1 Bladloot berijpt, soms behaard; stekels op de bladloot tot 3–5 mm lang; bladen soms zwaar gelobd 3-tallig met sterk gelobde zijblaadjes, meestal ten dele of alle 4- of 5-tallig; bloeitak met tot 3 mm lange stekels; vruchtbodem behaard; rijpe vrucht zwart, berijpt, meestal slecht ontwikkeld → **Rubus dumetorum** Weihe | Heggendauwbraam
- Bladloot met dikke, blauwwitte waslaag, kaal; stekels op de bladloot 1–3 mm lang; bladen 3-tallig; bloeitak met ± 1 mm lange stekeltjes; vruchtbodem kaal; rijpe vrucht sterk blauw berijpt, goed ontwikkeld → **Rubus caesius** L. | Dauwbraam

XXXVII. Sectie *Subidaei* (Focke) A.Beek

- 1 Kroonbladen rozerood → **Rubus schipperii** A.Beek | Roze purperbraam
- Kroonbladen wit → 2
- 2 Langste stekels op de bladloot 7–10 mm lang; vruchtbodem dicht en lang behaard → **Rubus coccinatus** K.Meijer | Brede purperbraam
- Langste stekels op de bladloot 2–6 mm lang; vruchtbodem kaal of behaard → 3
- 3 Topblaadje breed omgekeerd eirond of zeer breed ruitvormig, plotseling zeer kort toegespitst of afgerond tot uitgerand aan de top; bloemsteeltjes onbestekeld met zeer talrijke kort gesteelde klieren → **Rubus aphidifer** A.Beek & K.Meijer | Luizenpurperbraam
- Topblaadje breed eirond, normaal toegespitst; bloemsteeltjes vaak bestekeld, met verspreide of met talrijke ongelijke klieren → 4
- 4 Vruchtbeginsels viltig, meestal tevens met lange haren aan de top → **Rubus pruinus** Arrh. | Ronde purperbraam
- Vruchtbeginsels kaal → 5
- 5 Bladloot onbeklierd; stekels tot 4 mm → **Rubus inhorrens** (Focke) Holzfuss | Grove purperbraam
- Bladloot bekierd; stekels 3–6 mm → 6
- 6 Kroonbladen breed en groot, tot 15 mm lang en 11 mm breed; meeldraden veel langer dan de stijlen → **Rubus passionis** A.Beek & K.Meijer | Grote purperbraam
- Kroonbladen (vrij) smal, 9–11 mm lang; meeldraden iets korter tot iets langer dan de stijlen → **Rubus phoenicacanthus** A.Beek | Beklierde purperbraam

XXXVIII. Nothosubgenus *Idaeorubus* Hruby

- 1 Bladloot 4–5 mm dik, hoogboogvormig of rechtopstaand; bladen aan de onderzijde grijs- tot witviltig; bloemsteeltjes dichtviltig, klierloos of met een enkele vrijwel zittende klier → **Rubus idaeoides** L. nothovar. **idaeoides** | Bastaardframboos
 - Bladloot 2–4 mm dik, laagboogvormig of neerliggend; bladen aan de onderzijde zeer dun viltig of alleen op de nerven behaard; bloemsteeltjes grijsgroen met 15–50 vrijwel zittende of kortgesteelde klieren → **Rubus idaeoides** L. nothovar. **pseudo-caesius** (Lej. & Court.) Sudre | Dauwframboos
-
1. A. van de Beek, R.J. Bijlsma, R. Haveman, K. Meijer, I. de Ronde, A.S. Troelstra & E.J. Weeda. 2014. Naamlijst en verspreidingsgegevens van de Nederlandse bramen (*Rubus* L. subgenus *Rubus*). *Gorteria* 36: 108–171.